

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут
міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної
конференції
(8 травня 2025 року, м. Харків)

Харків - 2025

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(8 травня 2025 року, м. Харків, Україна)

Електронний ресурс

Харків – 2025

УДК 327(100)(063)

М 83

Ресстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№729 від 9 грудня 2024 року)

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням
Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 23 квітня 2025 року)

Голова редакційної колегії:

Наталія Вінникова, доктор політичних наук, професорка

Редакційна колегія:

Віталій Солових, доктор наук з державного управління, професор

Ірина Пересипкіна, к.політ.наук, доцент

Ганна Федорова, старша викладачка

Адреса редакційної колегії:

61022, м. Харків, майдан Свободи 6,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»,
кафедра міжнародних відносин, к. 264,
тел. (057) 705-10-59,
e-mail: interrelations.conference@gmail.com

М83 Міжнародні відносини у глобальному та регіональному вимірі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 травня 2025 року, м. Харків, Україна) / За ред. Н. А. Вінникової [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – Систем. вимоги: Процесор Pentium-класу; ОС Windows 7/10; Acrobat Reader 10. – (PDF 233 с.)

До матеріалів увійшли тези наукових доповідей науковців, практичних діячів, викладачів та здобувачів, що присвячені таким питанням, як: Європейський Союз у контексті динаміки міжнародних відносин; європейська безпека в умовах сучасних геополітичних загроз; перспективи та виклики інтеграційним процесам в Європі; економічні відносини України з Європейським Союзом; потенціал цифрової стратегії Європейського Союзу; культурна дипломатія та гуманітарне співробітництво між Україною та ЄС; участь України в науковому й освітньому просторі Європейського Союзу.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21435>

УДК 327(100)(063)

© ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025

ЗМІСТ

Burek Vasylyna-Mykhailyna

Economic integration of Ukraine and the European Union:
analysis of sanctions policy and trade relations in the context of European integration..... 7

Faiier Olena

Professional liability insurance as an instrument to ensure the economic security of the state... 11

Mysak Jana

Strategic activities of the European Union to stabilize food security after 2022:
the importance of Ukrainian cereal exports as an instrument of economic diplomacy..... 13

Peresyphkina Iryna

The role of the EU in ensuring security in the face of modern geopolitical threats..... 17

Pisarevskyi Mykola, Miroshnychenko Tetiana

Cultural diplomacy as a foreign policy instrument of the modern European state..... 21

Statsenko Artur

Security guarantees in a changing world:
the Budapest memorandum and NATO's collective defense mechanism..... 25

Vinnykova Nataliya

The EU's course on strategic autonomy in the fragmented world..... 29

Zahnoiko Vadym

Communication of hromadas with internally displaced persons
as a component of decentralisation on Ukraine's path to the EU..... 33

Zaporozhchenko Ruslan

De-imperialization as a foreign policy strategy:
is the EU able to rethink its role in the world?..... 38

Zhornytska Anastasiia

The potential of civil society digitalization: the experience of the European Union..... 42

Алексеевко Людмила, Артеменко Людмила, Юркевич Оксана

Фінансово-гуманітарна безпека України в контексті Євроатлантичного виміру..... 45

Ахалаіа Діана

Космічна дипломатія Європейського Союзу
як інструмент м'якої сили в міжнародних відносинах..... 48

Бакуменко Анна

Еволюція публічної дипломатії у контексті сучасних міжнародних відносин..... 52

Баранець Василь, Осадца Іван

Можливі ризики та переваги використання ІІІ
в дипломатії та міжнародних відносинах..... 56

Величко Катерина

Виклики європейської безпеки в контексті війни в Україні..... 60

Виговська Ольга

Європейська інтеграція вищої освіти України: виклики і перспективи..... 63

<i>Волинець Яна</i> Роль ОБСЄ у формування системи європейської безпеки в умовах трансформації міжнародного порядку.....	66
<i>Жайворонок Марина</i> Мобільність здобувачів вищої освіти як важливий чинник інтеграції України до європейського науково-освітнього простору.....	70
<i>Здоровко Світлана</i> Боротьба з дезінформацією як новий пріоритет для міжнародних організацій.....	74
<i>Іванченко Маргарита</i> Роль української діаспори в ЄС у просуванні культурної дипломатії.....	77
<i>Іоффе Ілля</i> Застосування теорії ігор у міжнародних політичних дослідженнях: методологічні аспекти та практичні застосування.....	81
<i>Кобець Юлія, Міщук Андрій, Міщук Мар'яна</i> Виклики європейській безпековій політиці: від гарантій безпеки США до потреби у стратегічній автономії.....	85
<i>Коломиц Назарій</i> Співпраця України з ЄС у боротьбі з кіберзлочинністю.....	89
<i>Коновальська Катерина, Солових Євгенія</i> Культурна дипломатія як інструмент залучення фінансової допомоги для ЗСУ на прикладі благодійного ярмарку в Порту, Португалія.....	93
<i>Копиленко Діана</i> Потенціал цифрової стратегії ЄС.....	98
<i>Котляров Максим</i> Інформаційна та кібербезпека в контексті діяльності НАТО: виклики гібридної війни та перспективи колективної оборони.....	101
<i>Кочанов Володимир</i> Вплив міжнародних санкцій на інформаційну політику: на прикладі російсько-української війни.....	104
<i>Крупський Владислав</i> Як Росія стає сировинним придатком Китаю.....	107
<i>Кублик Василь</i> Роль України в безпеці Європи.....	110
<i>Кузь Олег</i> Міжмор'я як метафора: від концепту до геополітичного проєкту.....	113
<i>Куц Юрій</i> Мовна безпека в умовах сучасних геополітичних загроз в Україні.....	115
<i>Лаврентій Дмитро</i> Особливості німецької національної моделі охорони здоров'я: структура, виклики та перспективи.....	122

<i>Лепехова Анна, Субота Вікторія</i> Загальний аналіз економічного співробітництва України та Європейського Союзу: вплив геополітичних змін на економічні відносини...	126
<i>Лещинська Олена</i> Інтеграція західних Балкан до Європейського Союзу: виклики, перспективи та геополітичні чинники.....	129
<i>Липов Володимир, Носова Ольга</i> Розвиток цифрових технологій як чинник поглиблення суперечностей глобалізація / регіоналізація світового господарства.....	133
<i>Лучак Микола</i> Наукова та освітня інтеграція України в ЄС: виклики та перспективи.....	138
<i>Майстро Максим</i> Фактор Калінінградської області РФ у безпековій архітектурі Балтійського регіону.....	141
<i>Марченко Іван</i> Ідеологія трампізму як новий базис зовнішньополітичного курсу США.....	145
<i>Марчук Наталія</i> Комунікаційна політика ЄС в умовах російсько-української війни.....	147
<i>Махотін Тимур</i> Дезінформація як інструмент гібридної війни: політичні технології.....	150
<i>Мельничук Володимир</i> Розвиток тайванської проблеми та можливості ЄС у вирішенні конфлікту.....	153
<i>Мнекіна Марія, Шевель Елвіра</i> Європейський цифровий розвиток в інформаційному просторі Xinhua: особливості висвітлення на тлі американсько-китайських технологічних протиріч.....	157
<i>Мурадова Владислава</i> Європейська підтримка розвитку освіти та науки в Україні як важливий чинник модернізації освітньої системи.....	161
<i>Науменко Катерина</i> Роль місцевого самоврядування в процесах європейської інтеграції України: досвід та подальші перспективи.....	165
<i>Острецька Анастасія</i> Культурна дипломатія України як фактор формування стратегічного партнерства з країнами ЄС в умовах російсько-української війни.....	169
<i>Пєфтиц Віра</i> Між молотом та ковадлом: Балкани на перехресті інтересів Європейського Союзу й Туреччини.....	173
<i>Погрібна Вікторія</i> Гібридний тероризм: виклики та наслідки для Європи і світу.....	177
<i>Пруненко Дмитро, Солових Артем</i> Логістика залізничного сполучення ЄС: досвід для України.....	181
<i>Резуненко Вероніка</i> Цифровий компас – 2030 як європейська стратегія цифрової трансформації.....	185

<i>Романюк Олександр</i> Проблема європейської безпеки в контексті нової геополітичної ситуації: інституційний аспект.....	189
<i>Сободєєва Анастасія</i> Сучасні інструменти у міжнародних відносинах: чи може штучний інтелект замінити людину-аналітика?.....	193
<i>Солових Віталій</i> Трансформація зовнішньої політики ЄС у контексті сучасної динаміки міжнародних відносин.....	196
<i>Солових Євгенія</i> Човникова дипломатія як інструмент мирного врегулювання: роль ЄС у спробах припинення війни між Росією та Україною.....	203
<i>Требін Михайло</i> Європейська безпека в умовах турбулентного світу.....	208
<i>Федорова Ганна</i> Культурна дипломатія України: шлях до європейського простору.....	212
<i>Хижняк Лариса</i> Аналітика в гуманітарному співробітництві між Україною та ЄС.....	214
<i>Чернишова Лариса</i> Роль транскордонної інфраструктури в економічній співпраці України та ЄС.....	218
<i>Чміль Олеся</i> Роль Хорватії у зміцненні європейської безпеки в умовах геополітичних викликів.....	221
<i>Шевель Елвіра</i> Європейський Союз у контексті динаміки міжнародних відносин.....	225
<i>Шкурко Арсеній</i> Французька модель забезпечення європейської безпеки: стратегія, механізми та виклики.....	228

<https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9294/13.%20Mykhalskyi%2C%20Toroptsev.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 12.03.2025).

3. У Кремлі пояснили слова Путіна про взяття Києва URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1702734-u_kremlu_poyasnili_slova_putina_pro_vzyattya_kie_va_1968716.html (дата звернення: 08.03.2025).

4. Британія і Франція обговорюють створення для України «коаліцію охочих» із 37 країнами - Bloomberg. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3970114-britania-i-francia-obgovoruut-stvorennia-koalicii-ohochih-iz-37-krainami-bloomberg.html> (дата звернення: 13.03.2025).

ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

Требін Михайло Петрович,

професор кафедри міжнародних відносин і політичної філософії,

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця,

доктор філософських наук, професор,

mykhailo.trebin@hneu.net

Добробут, мир і співробітництво між європейськими державами є спадщиною історії Європи. Проблема забезпечення безпеки була одним з основних стимулів розвитку пан'європейських ідей і сучасної інтеграції Європи [1, с. 56-57]. Наприкінці бурхливого ХХ століття, переживши жахи двох світових воєн, Європа прийшла до ідеї економічного та політичного союзу з єдиним правовим простором, заснованим на ідеях правової держави. Для забезпечення миру в регіоні ЄС розробила та реалізувала декілька стратегій безпеки. Прийняття *Європейської стратегії безпеки* (ЄСБ) Європейською Радою в грудні 2003 р. було першою спробою ЄС створення глобального стратегічного документа, який міг би зрівнятися з американською *Стратегією національної безпеки* або іншими національними документами чи стратегічними оглядами [8]. За винятком Стратегічної концепції НАТО, він є єдиним прикладом документу регіонального або міжнародного інституту, що формулює загальну стратегічну основу, яка поєднує оцінку обстановки в плані безпеки та загальне бачення своєї міжнародної ролі. У прийнятій в 2003 р. ЄСБ під назвою «Безпечна Європа в найкращому світі» зазначалося, що «Європа ще ніколи не була такою процвітаючою, такою безпечною і такою вільною». «Насильство першої

половини XX століття поступилося місцем безпрецедентному в європейській історії періоду миру і стабільності» [2]. ЄСБ уявляла собою коротенький 15-сторінковий документ з докладним описом обстановки безпеки, що охоплює глобальні виклики та п'ять конкретних загроз (тероризм, поширення зброї масового знищення, регіональні конфлікти, крах держави та організована злочинність), а також три стратегічні цілі ЄС (усунення загрози, безпечне сусідство та сприяння ефективної багатосторонності). У ньому також перераховані партнери (Сполучені Штати, Росія і держави, що розвиваються, в Азії, Африці та Латинській Америці).

Під впливом таких міжнародних викликів, як арабська весна 2011–2014 рр., російська агресивна зовнішня політика в Криму та на Донбасі, активність Китаю в ЄС та регіонах світу, Брюссель почав переглядати свою стратегію безпеки. В *Глобальній стратегії* ЄС 2016 р. було виділено п'ять пріоритетів: безпека ЄС; державна та соціальна стійкість на сході та півдні ЄС; комплексний підхід до конфліктів; регіональні порядки, засновані на співробітництві; глобальне управління в XXI ст. [10]. Два поняття – переосмислення (rethinking) і стресостійкість (resilience) увійшли як домінанти в лексикон європейських політиків і аналітиків.

24 березня 2022 р. глави держав та урядів ЄС схвалили «Стратегічний компас», дорожню карту для того, щоб визначити реальні загрози та посилити свої позиції у сфері безпеки та оборони. Документ розділено на чотири кошики: Дія, Безпека, Інвестиції та Партнери [7]. Головна цільова установка – дати відповіді на ключові питання: які сьогодні найнебезпечніші для ЄС виклики та загрози; як в інтегрованій Європі найбільш ефективно використовувати наявні сили і потенціали та покращити їхню взаємодію; як їй добитися посилення впливу як регіонального та глобального гравця. Першопричину розробки «Стратегічного компасу» Європи в ЄС пояснюють тим, що Євросоюзу загрожує стратегічне зменшення. Насамперед економічна роль ЄС стає все більш обмеженою: 30 років тому на його частку припадала чверть світового багатства, а через два десятиліття вона ледве перевищуватиме 10%. Відбувається і демографічне зменшення інтегрованої Європи, в результаті до кінця нинішнього століття на її частку припадатиме менше 5% населення світу. Розробці цього документа передувало також осмислення викликів з боку «нових амбітних гравців», стратегій дестабілізації з використанням кіберзброї та дезінформації. Минули часи, вважають у керівних інстанціях ЄС, коли мир та війна являли собою два чітко помітні стани. Вперше поставлено конкретні завдання: створити європейські сили швидкого реагування чисельністю до 5 тис. військовослужбовців; зміцнити структури військового командування та контролю Євросоюзу, посилити військову мобільність, проводити регулярні

навчання; передбачено розширити можливості розвідувальних служб ЄС для забезпечення адекватного стратегічного аналізу ризиків та найнебезпечніших викликів для інтегрованої Європи; наголошено на необхідності створення інноваційного комплексу механізмів та інструментів для протидії гібридним загрозам, дезінформації та втручанню ззовні.

Взагалі, аналіз стратегічних документів ЄС у галузі безпеки, підтверджує той факт, що багато років візитною карткою зовнішньої політики ЄС була нормативна сила. Заради справедливості слід зазначити, що з цією концепцією конкурують такі поняття, як «м'яка сила», «етична сила», «трансформуюча сила», «тиха наддержавна», «ідеальна сила», «громадянська сила» [11, р. 292]. Концепція «нормативної» сили була введена в науковий обіг професором Лундського університету (Швеція) Іаном Маннерсом [9]. Він розглядав «нормативну» силу як ідентичність ЄС, певний стандарт міжнародної поведінки ЄС та ідеального міжнародного порядку, загальноновизнаного та універсально застосовного в межах ООН. При цьому акцент робився на невійськові форми експорту «нормативної» сили ЄС. І. Маннерс виділяв шість із них: вплив, передача, неформальне розповсюдження, процедурне поширення, відкрите поширення та культурний фільтр. Важко уявити собі ЄС як «нормативну» державу, стверджував І. Маннерс, яка надає приклад, якщо вона застосовує примус для поширення своїх норм [9].

Бельгійський експерт Свен Біскоп, який з 1999 р. пропагував посилення інтеграції у військовій галузі, не скриває свого задоволення у зв'язку зі схваленням *Стратегічного компасу*. Він виходить із того, що країни-члени ЄС, чий сукупний військовий бюджет є другим у світі, витрачають військові кошти марнотратно і неефективно із-за фрагментації та відсутності інтеграції у військовій сфері [5]. Крім того, він піддає критиці існуючу систему інтеграції європейських збройних сил на рівні національних батальйонів. Одна з його статей називається досить різко – «Убити батальйони» (Kill the Battlegroups). В якості альтернативи батальйонам він протиставляє створення «Потенціалу швидкого реагування» (Rapid Deployment Capacity) на рівні бригади, тобто до п'яти тисяч військових, з таким розрахунком, щоб ЄС міг розгорнути в разі необхідності 12–15 бригад [4]. «...Європа, через Європейський Союз, має діяти як велика держава в XXI столітті» - підкреслює він [3, р. 1-2].

Тобто останні події у світі змусили ЄС значно переглянути свою політику в сфері безпеки, з «нормативної» сили переорієнтуватися на військову, збільшити свій військовий бюджет, оновити можливості військово-промислового комплексу. Безумовно, основою європейської системи безпеки залишається НАТО, але ЄС намагається взяти на себе більше завдань у галузі

безпеки, продовжує підтримувати Україну в її боротьбі з агресором [6], і буде далі все робити для того, щоб мінімізувати військову загрозу в Європі.

Список використаних джерел:

1. Требін М. П. Європейська безпека перед новими викликами. *Політична система України за умов глобальних викликів і локальних проблем* : зб. матеріалів XXXIV Харків. політол. читань (м. Харків, 21 квітня 2021 р.). Харків : Право, 2021. С. 56-61.
2. A Secure Europe in a Better World. European Security Strategy. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf> (accessed date: 07.03.2025).
3. Biscop S. European strategy in the 21st century : new future for old power. London ; New York, NY : Routledge, Taylor & Francis Group, 2019. xi, 153 p.
4. Biscop S. Kill the Battlegroups. *EGMONT. Royal Institute for International Relations*. 18 November 2021. URL: https://www.egmontinstitute.be/kill-the-battlegroups/?utm_source=the+Egmont+mailing+list&utm_campaign=4dc095d55f-Europe-and-great-powers-playing-our-Trump-cards_CO&utm_medium=email&utm_term=0_6fda39e199-4dc095d55f-219852835 (accessed date: 07.03.2025).
5. Biscop S. A European Defence Summit in May 2022: From Compass to Capabilities. *EGMONT. Royal Institute for International Relations*. 21 Apr 2022. URL: https://www.egmontinstitute.be/content/uploads/2022/04/Sven-Biscop_PolicyBrief275_v2.pdf?type=pdf (accessed date: 07.03.2025).
6. Biscop S. Disgrace in Washington, Decisions in London. *EGMONT. Royal Institute for International Relations*. 3 March 2025. URL: <https://www.egmontinstitute.be/disgrace-in-washington-decisions-in-london/> (accessed date: 07.03.2025).
7. Blockmans S., Crosson D. M., Paikin Z. The EU's Strategic Compass: a guide to reverse strategic shrinkage. *CEPS*. 31 Mar 2022. URL: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/the-eus-strategic-compass/> (accessed date: 07.03.2025).
8. Heisbourg F. The 'European Security Strategy' is not a Security Strategy. *A European Way of War* / St. Everts et al. London: Centre for European Reform, 2004. P. 27–39.
9. Manners I. Normative power Europe reconsidered: beyond the crossroads. *Journal of European Public Policy*. 2006. Vol. 13, Issue 2. P. 182–199. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501760500451600>
10. Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf (accessed date: 07.03.2025).
11. Vukasović D. M., Matić P. The Power of “Normative Power Europe” Discourse. *Discourse and Politics. International Thematic Collection of Papers* / Eds. Vukasović D. M., Matić P. Belgrade: Institute for Political Studies, 2019. P. 291-310.

Електронне наукове видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(8 травня 2025 року, м. Харків, Україна)

Українською та англійською мовами
Текст подається в авторській редакції

Відповідальний за випуск: *Наталія Вінникова, Ганна Федорова*
Оригінал-макет: *Ганна Федорова*

Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс.
Обл.-вид. арк. 30,08. Умовн. друк. арк. 24,16. Замовлення № 160//25

Системні вимоги:
Процесор Pentium-класу; ОС Windows 7/10; дисковод CD-ROM AcrobatReader 10.
Об'єм даних 7,8 Мб.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009 р.